

Cussegl da vischnaunca
3-2017/2020

Revisiun parziala dil regulativ pil persunal communal

M E S S A D I

dalla suprastanza communal a al cussegl da vischnaunca

Stimau signur president
Stimadas signuras cusseglieras
Preziai signurs cussegliers

Nossa societad e buca il davos l'economia cloman d'ina vart sunter deregulaziuns e pli pauca administraziun. Da l'autra vart pretenda denton buca il davos era l'economia ch'il stadi intervegna e regleschi dapertut nua ch'il patertgar individual pudess pretender interenziuns statalas. Vul il stadi deregular, vegn el frenaus cun interenziuns singulas tier las dertgiras ed

aschia vinavon. Tier tut ils indecis buca legreibels muossa il svilup da nosa vischnaunca tendenzas positivas. Aschia s'augmentan p.ex. las naschientschas e schegie ch'ins haveva quintau cun ina reducziun massiva sil sector da construcziun, semova il svilup sin quei sector da maniera legreibla. In svilup meins legreibel ei denton che las pretensiuns davart dil stadi sil sector digl ambient e dalla planisaziun dil territori ein s'augmentadas considerablamein ils davos onns ed occupeschon las vischnauncas cuntinuadamein. Las vischnauncas ein confruntadas cun numerusas midadas ed ei pretenda dad esser attents sch'ins vul buca munchentar ina posiziun u l'otra. Il cussegl da vischnaunca pretenda cun raschun che la vischnaunca intervegni tiel cantun e deponi ses postulats. Quei fatg pretenda denton presenza e temps per saver prender posiziun ed intervegnir sin palancau regiunal e cantunal. Ei dependa grondamein da saver disponer dallas resursas necessarias per saver intervegnir cun mintga caschun per far valer ils interess dalla vischnaunca e dalla regiun. Magari stuein nus intervegnir da singuls uffecis cantunals che nus seigien buca attents avunda.

Plan da plazzas

Il plan da plazzas tenor regulativ pil persunal communal se presenta sco suonda (en parentesa la situaziun effectiva):

<i>Menader (cader)</i>	300%
- canzlist communal	100%
- menader uffeci da baghegiar e survetschs technics	100% (140%)
- menader menaschi tecnic/forester	100%
<i>Emploiau mercantil</i>	350%
<i>Meinagruppa</i>	200%
<i>Collaboratur dil menaschi tecnic</i>	700%
<i>Pedel</i>	135% (140%)
<i>Meinascola (incl. secretariat)</i>	50 – 70% (50 %)
<i>Persunal d'instrucziun</i>	
Scoletta	150 – 200% (300%)
Scalem primar (incl. persunal CPI)	640 – 700%
Scalem superiur	550 – 600%
Scola da lavur e tenercasa	100 – 150%

Scoletta

Il legreibel svilup dallas naschientschas pretenda che la vischnaunca meini naven digl onn da scola 2017/2018 ina tiarza partiziun da scoletta. Damai ch'ina buna part dils affons ein da derivonza cun lungatg jester ei il cantun buca prompts da conceder lubientschas excepziunalas per in pli grond diember d'affons en classa. Consequentamein ei la vischnaunca obligada da menar ina tiarza partiziun. Quei fatg pretenda ch'il pensum maximal da 200% definius el regulativ pil persunal communal sto vegnir alzaus prevedentamein per dus onns sin 300%. El preventiv 2017 ei la tiarza piazza per la scoletta risguardada naven dils 1-8-2017.

Pedels casa da scola

Il menaschi dalla casa da scola, denton cunzun il diever dalla halla Cons, pretendan in augment considerabel da preschientscha davart dils pedels. La halla Cons ei occupada fetg bein sur tut il temps. Quei fatg pretenda ina presenza augmentada davart dils pedels, cunzun

las notgs e fins d'jamna. Parallel cugl augment dil diever dalla halla Cons ein las sururas dil pedels s'augmentadas el decuors dils onns, aschia che la suprastanza communal ha gia augmentau il pensum da 135% sin 140%. Tonaton eis ei necessari d'augmentar il pensum sin 150%. Igl augment dil pensum succeda cun risguard sil fatg ch'il menaschi tecnic sustegn ils pedels a caschun d'occurrentas specialas ni era cun substituziun il temps da vacanzas. Senza il sustegn davart dil menaschi tecnic tunschess gl'augment sin 150% buca.

Uffeci da baghegiar

La revisiun dil regulativ pil persunal communal stat en direct connex cun la reorganisaziun digl uffeci da baghegiar. In'emprova ei gia succedida avon tschun onns. Suenther ch'ins haveva buc anflau la persuna tschercada ei enteifer la reorganisaziun dil menaschi tecnic vegniu scaffiu ina piazza per in capoluvrer. El medem mument ei l'incarica dil menader dils survetschs technics vegnida adossada al menader digl uffeci da baghegiar.

Dapi ils onns 1980 dispona la vischnaunca da Mustér d'in uffeci da baghegiar. Tenor carnet da duers digl onn 1998 ei igl uffeci da baghegiar incumbensaus cun suandontas incaricas:

- Ils fatgs da baghegiar
- Ils fatgs en connex cun la protecziun dallas auas
- Ils stabiliments da traffic
- Baghetgs communs ed ils stabiliments dalla protecziun civila
- Economisaziun dils rufids
- Diversas
- Menar la gruppa stradala.

Cun la fusiun dallas organisaziuns turisticas ei l'infrastructura turistica vegnida vidlunder. Per temps ei igl uffeci da baghegiar staus responsabels pils fatgs dalla polizia da fiug entochen tier la reorganisaziun dalla polizia da fiug en Sursassiala.

Dapi quater onns ei la gruppa stradala integrada cumpleinamein el menaschi tecnic. Naven da lu ei il menader digl uffeci da baghegiar era menader dils survetschs technics e dapi il mars 2013 commember dalla direcziun communal che seraduna jamnilmein.

Savens vegn l'incarica digl uffeci da baghegiar reducida sin l'administraziun dils fatgs da baghegiar.

Igl art. 75 dalla constituziun federala ed igl art. 80 dalla constituziun cantunala reglan ils fatgs dalla planisaziun dil territori. La lescha federala davart la planisaziun dil territori cun numerusas ulteriuras leschas ed ordinaziuns reglan ils fatgs directivs e delegheschan las incumbensas als cantuns. Il cantun Grischun ha adossau ina buna part dalla planisaziun dil territori allas vischnauncas. Ils fatgs da baghegiar ein ina part da quell'incarica. Tut ils fatgs da baghegiar cun ils plans da zonas incl. la lescha da baghegiar sebasan sin la lescha davart la planisaziun dil territori. Igl uffeci da baghegiar ademplescha sin palancau communal in tschuat incaricas davart il dretg da planisaziun. Las incaricas ein sesviluppadas ad in sesviluppar. Numeruas consultaziuns en damondas da planisaziun pretendan preschientscha dalla vischnaunca. Cunzun ils davos onns ein las incaricas s'augmentadas considerablamein e pretendan atenziun supplementara.

Ils fatgs dall'infrastructura communal e dalla planisaziun dil territori ein colligiai stretgamein cun quels digl uffeci da baghegiar. Consequentamein ein quels era vegni tgrai entras lez. Ils davos dus onns ei la lavur denton s'augmentada supplementarmein en consequenza dalla lescha davart las habitaziuns secundaras. Ulteriuramein sespleiga en nosa vischnaunca in svilup carschent concernent projects da baghegiar e d'infrastructura.

Il menader digl uffeci da baghegiar ei buca mo administratur digl uffeci da baghegiar. El basegna ina certa capientscha dil lungatg e dallas formulaziuns, enconuschientschas dil dretg e da fatgs da planisaziun sco era enconuschientschas artisanalas.

Quella persuna sto saver luvrar sur sesez, denton era enconuscher las cumpetenzas ed observar quellas. Dapi 2013 dispona igl uffeci da baghegiar d'in secretariart en pensum parzial (60%, naven dil matg 2015 mo pli 40%). La persuna incumbensada cun quella piazza va la fin da mars 2017 en pensiun. Ina survesta dil temps da lavur impundiu demuossa ch'igl entir uffeci da baghegiar pretenda dapi silmeins treis onns in pensum da lavur da 200%. Sefundond sin quei fatg ed a vesta dils projects che stattan sin rucca ei la suprastonza communal dil meini ch'igl uffeci da baghegiar stoppi vegnir cumpletaus cun ina piazza cumpleina da 100%. En quei connex duein singulas incaricas vegnir surdadas al niev emploiou/nova emploiada che sto tgirar quellas spartas en atgna reschia cun in sustegn restrenschiu. Actualmein eis ei denton grev da fixar il profil detagliu cun las singulas incaricas da quella nova piazza. Pigl auter vul ins buca far il sbagli sco avon tschun onns ed encurir ina persuna ch'ei strusch d'anflar. Ei setracta specialmein da saver detretschar las incaricas dalla polizia da baghegiar dallas ulteriuras.

El rom dalla reorganisaziun dil sistem politic e dalla structura organisatoria, instradada igl onn 2008 cun la revisiun dalla constituziun communal, ha la vischnaunca encuretge in menader dil menaschi tecnic. Damai ch'igl ei ord las annunzias inoltradas buca stau pusseivel da tscharner ina persuna che havess adempriu las pretensiuns tschentadas sco era en vesta allas contractivas che occurevan l'entschatta 2013 da reorganisar ils menaschis forestals en Sursassiala, ha la suprastonza communal eliegiu ils 18 da fevrer 2013 Ervin Maissen menader digl uffeci da baghegiar sco cau dils survetschs technics. Il forester communal Simon Cathomen ei sinaquei vegnius tscharnius sco cau dil menaschi tecnic. Sco siu substitut e capoluvrer ei naven digl atun 2013 vegniu engaschau Simon Beer. La scolaziun da Simon Beer sco capoluvrer ei secumprovada ed ha garantiu igl onn 2015 la substituziun dil forester communal suenter siu grev accident.

Incaricas novas

El decuors dils onns ha igl uffeci da baghegiar surpriu ulteriuras incaricas, aschia che la situaziun davart sias incumbensas sepresenta oz suandontamein:

- Ils fatgs da baghegiar
- La planisaziun dil territori (planisaziun directiva dil cantun e la regiun, planisaziun locala)
- Ils fatgs pigl ambient
- Ils fatgs en connex cugl allontanament e la purificaziun dallas auas
- L'infrastructura turistica
- Ils stabiliments da traffic (vias, parcadis, illuminaziun publica ...)
- Baghetgs communal ed ils stabiliments dalla protecziun civila
- Economisaziun dils rufids
- Tuttas damondas da gener tecnic ch'ei buca adossadas ad in auter decasteri

Secretari dalla suprastonza communal

Il canzlist communal ei il maun dretg dalla suprastonza communal ed operativamein responsabels per l'administraziun communal. La suprastonza communal basegna per quei negin ulterior secretari. En damonda stattan denton las multifaras incaricas d'in uffeci da baghegiar e schebein quei uffeci ei dotaus sufficientamein cun persunal. Fertan ch'il canzlist ei il maun dretg dalla suprastonza communal en fatgs dall'administraziun e dallas finanzas ei il menader digl uffeci da baghegiar il maun dretg dalla cumissiun da baghegiar e dalla suprastonza communal en fatgs da baghegiar, damondas d'ambient e da planisaziun e dall'infrastructura. Cheu basegna ei il persunal necessari per saver ademplir las incaricas supplementaras dalla vischnaunca.

En connex cun la preparaziun dallas fatschentas per las autoritads communalas ein las incaricas s'augmentadas considerablamein. Aschia ha igl uffeci da baghegiar preparau ils davos tschun onns rodund ina tierza dallas fatschentas ch'ei vegnidas tractadas en suprastanza communal. Sper la documentaziun e las retschercas cumpeggia quella lavur era la preparaziun dallas tractandas. Ulteriuramein ei igl uffeci da baghegiar involius stretgamein cun la redacziun dils messadis per mauns dil cussegl da vischnaunca e dallas votaziuns dil pievel che pertuccan ils fatgs technics e l'infrastructura.

Cumparegliaziun cun autras vischnauncas

Ina cumparegliaziun cun autras vischnauncas ei buca en mintga cass pusseivla. La situaziun dallas incaricas d'in uffeci da baghegiar ed infrastructura ei buca tuts cass semeglionta. La grondezia da nosssa vischnaunca en cumparegliaziun cun autras vischnauncas lai denton presupponer ch'igl uffeci da baghegiar ed infrastructura seigi cun in pensum da 200% buca surdotaus. Cunzun a vesta d'in augment dallas incaricas mo era dil svilup sil sector dalla planisaziun dil territori e da baghegiar.

Basegns da personal

Ina survesta dallas uras da lavur dils davos onns cumprova ch'in pensum da 200% pigl uffeci da baghegiar/infrastructura ei il mument in basegns indispensabel, sche la vischnaunca vul ademplier correctamein las incaricas adossadas ad ella sil sector da baghegiar, dalla planisaziun, dil ambient e dall'infrastructura.

Ina retscherca dallas uras enteifer l'administraziun communal el decuors dall'emprema mesadad digl onn 2016 dat suandonta survesta dall'occupaziun egl uffeci da baghegiar. Il pensum da lavur dotaus cun 140% ha ademplier duront quei temps in pensum da lavur da rodund 170%. En media ei vegniu prestau tier igl uffeci da baghegiar ils davos onns annualmein denter 400 e 500 sururas.

Buca cunteniu el temps da lavur ein las sedutas dalla cumissiun da baghegiar sco era las ulteriuras sedutas ordeifer che han per regla liug ordeifer il temps regulau da lavur, il studi d'acts el temps liber, la redacziun da messadis e propostas ordeifer il temps da lavur che vegn schazegiaus sin ca. 200 uras. Quella situaziun astga la vischnaunca sco patruna da lavur buca tolerar vinavon, pertgei ella ei era responsabla per la sanadad da siu personal.

Pendenzas senza fin

Actualme in ei la situaziun aschia, ch'igl uffeci da baghegiar sesprova da liquidar las fatschentas las pli urgentas. Singuls projects (signaletica, correctura dalla Via Lucmagn/Via Gonda, midada dil trassé dalla loipa a Disla, revisiun parziala dalla planisaziun locala/ennevar ed auters) vegnan buca tgerai cun l'attenziun necessaria, perquei ch'il temps manca. La revisiun parziala dalla planisaziun ei vegnida approbada en in'emprema etapa ils 5 da fenadur 2016, la part d'ennevar – en entelgientscha cun la suprastanza communal – ei vegnida spustada. Sentend ils uffecis che negin "passa giu pils peis", ei quella fatschenta p.ex. vegnida tratga alla liunga entras ils uffecis cantunals. Auters projects setilan alla liunga sco il remplazzament dall'illuminaziun publica ni la sanaziun dalla casa da scola nova.

Las proceduras da baghegiar setilan medemamein alla liunga. Las controllas san buca adina succeder sco quei fuss necessari.

Substituziun

In fatg delicat ei la substituziun dil menader digl uffeci da baghegiar e dils survetschs technics. La part dils survetschs technics sa el cass d'ina assenza vegnir cuvretga entras il menader dil menaschi tecnic, ils pedels ni ils singuls meinagrappas. Per la part digl uffeci da baghegiar ei la substituziun actualme in inexistenta. En cass da vacanzas restan certas fatschentas entochen duas jamnas pendentas. Tier pli liunga assenza ei igl uffeci da baghegiar oz senza tgamun ed igl ei era buca definiu tgi che savess surprender quella substituziun. Quei fatg sto vegnir reglaus definitivamein, la situaziun actuala ei en tuts graus buca cuntenteivla.

Ponderaziuns

Igl uffeci da baghegiar ed infrastruttura sto vegnir equipaus supplementarmein cun ina persuna che sa surprender e menar singuls decasteris en atgna responsablidad. Co las incaricas vegnan repartidas dependa denton era dalla persuna che vegn eligida en quella funcziun.

La suprastanza communal ei dil meini ch'il buordi actual da lavur pil menader digl uffeci da baghegiar e survetschs technics ha survegniu ina dimensiun ch'ei buca responsabla per in collaboratur singul. La suprastanza communal propona perquei da crear ina secunda piazza da 100% pigl uffeci da baghegiar ed infrastruttura. Ord vesta dalla suprastanza communal duei il collaboratur niev ni la collaboratura nova surprender primarmein la partiziun da baghegiar cun la polizia da baghegiar, denton basegna ei tenor la persuna che sa vegnir engaschada era la pusseivladad da nezegiar eventualas sinergias resp. resursas davart la quala quella persuna dispona.

Cun crear ina nova piazza vegn mess agl actual menader digl uffeci da baghegiar a disposiziun il temps da lavur ch'el basegna urgentamein per ademplir tuttas incaricas adossadas ad el, oravontut las incumbensas adossadas ad el entras la reorganisaziun dil stisem politic cun installar ina direcziun communal. Sco menziunau all'entschatta dil messadi ei cunzun il menader digl uffeci da baghegiar pertuccaus grondamein dallas pretensiuns surordinadas ed el sto impunder adina dapli temps cun preparar per la suprastanza communal posiziuns en connex cun proceduras da consultaziun. Las consequenzas da novas legislaziuns, prescripziuns e directives caschunan medemamein bia lavur. Aschinavon ch'il temps lubescha, savess il menader dils survetschs technics resp. il menader digl uffeci da baghegiar futuramein era surprender incaricas che ston actualamein vegnir adossadas encunter indemnizaziun a tiazas persunas (p.ex. semplas incaricas da survigilanza).

Propostas

Sin fundament da sura ponderaziuns

propona

la suprastanza communal al cussegl da vischnaunca:

- d'approbar la revisiun parziala dil regulativ pil persunal communal;
- da crear en connex cun la revisiun dil regulativ pil persunal communal supplementarmein suandonts pensums:

Uffeci da baghegiar e survetschs tecnic	100%
Pedel	15%
Scoletta	100%

Suprastanza communal Disentis/Mustér
Il president:

Il canzlist:

Robert Cajacob

Andri Hendry

Disentis/Mustér, ils 6 da mars 2017

- Regulativ per il persunal communal revediu